

**BESTECİ VE FLÜT SANATÇISI İSMAİL
AYVAZOĞLU’NUN HAYATI VE ESERLERİ***

Composer And Flute Artist İsmail Ayvazoglu’s Life And Works

DOI NO: 10.36442/AMADER.2023.92

Çiler TALU¹

Lale KONT FAHLİOĞULLARI²

Geliş Tarihi: 14.02.2023

Kabul Tarihi: 04.07.2023

Özet

Bu çalışma, Türk müzik kültürünün en önemli temsilcilerinden biri olan besteci ve flüt sanatçısı İsmail Ayvazoğlu’nun, askeri bando ve orkestralardaki görevleri, meslek disiplini ve çağdaş bakış açısıyla sentezlenmiş müzik eserlerini tanıtmak amacıyla yapılmıştır. Bu doğrultuda gelecek nesillerin de onu, yaşamını ve eserlerini tanıması, ayrıca günümüz müzisyenlerinin de faydalanabileceği bir kaynak oluşturması ve yeni çalışmalara öncülük etmesi amaçlanmıştır. İsmail Ayvazoğlu ve ailesi ile yapılan birebir görüşmelerin kayıt altına alınmasıyla oluşturulmuştur. Karşılıklı görüşme yöntemine paralel olarak askeri müziğin tarihsel süreci hakkında verdiğimiz kısa bilgiler kaynak tarama yoluyla aktarılmaya çalışılmıştır. İsmail Ayvazoğlu’nun ailesi, çocukluğu, evliliği ve çocukları, ilkökul ve ortaokul yılları ayrı başlıklar halinde incelenirken aynı zamanda özü ve mizacı da aktarılmaya çalışılmış, profesyonel anlamdaki meslek yaşamı ve çalıştığı kurumlar tarihsel süreçleriyle aktarılmış olup, ortaya koyduğu tüm eserler de bir araya getirilmeye çalışılmıştır. Besteciliği ile ilgili önemli detaylara yer verilerek, sanatsal bakış açısı hakkında değerlendirmeler yapılmıştır. Buna ek olarak ailesinin sanatçı üyeleriyle yapılan görüşmelerde, Ayvazoğlu’nun aile yapısı ve ailesinin kendisine dair görüşleri de aktarılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Askeri Müzik, Bando, Besteci, İsmail Ayvazoğlu, Flüt Sanatçısı.

---

* Bu makale 2022 yılında Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Müzik Bölümü’nde yapılan “Tarihsel Süreçte Türk Müzik Kültürünün En Önemli Temsilcilerinden Askeri Müzik Geleneği, Besteci Flütü İsmail Ayvazoğlu Hayatı Ve Eserleri” adlı Yüksek Lisans Tezinden faydalanılarak yazılmıştır.

¹ Dr. Öğretim Üyesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir Devlet Konservatuvarı, İzmir, Türkiye, cilerakinci@gmail.com, ORCID ID: 0000-0001-5119-6136

² Yüksek Lisans Öğrencisi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, İzmir, Türkiye, lalekontt@gmail.com, ORCID ID: 0000-0001-7236-2201

Abstract

This study was carried out in order to introduce the musical works synthesized with the duties, professional discipline and contemporary perspective of composer and flutist İsmail Ayvazoğlu, who is one of the most important representatives of Turkish music culture, in military bands and orchestras. In this direction, it is aimed for future generations to get to know him, his life and works, as well as to create a resource that today's musicians can benefit from, and to lead new studies. In parallel with the mutual interview method, the brief information we gave about the historical process of military music was tried to be conveyed through source scanning. While İsmail Ayvazoğlu's family, childhood, marriage and children, primary and secondary school years were analyzed under separate headings, his essence and temperament were also tried to be conveyed, his professional life and the institutions he worked for were conveyed with their historical processes, and all his works were tried to be brought together. Considering important details about his composition, evaluations were made about his artistic perspective. In addition to this, interviews with the artist members of his family were included, and Ayvazoğlu's family structure and his family's views on himself were conveyed.

Keywords: *Military Music, Military Band, Composer, İsmail Ayvazoğlu, Flute Artist.*

GİRİŞ

İsmail Ayvazoğlu 1929 yılı Ağustos ayının 20. günü çiftçi bir ailenin tek erkek çocuğu olarak, Kütahya'nın Tavşanlı ilçesinde dünyaya gelmiştir. Babası Hasan Hüseyin Bey annesi ise Fatma Hanım'dır. Hasan Hüseyin Bey ve Fatma hanım evliliklerinden üç çocuk dünyaya getirmişlerdir. İlk çocukları Arife 1922 yılında, küçük çocukları Emine ise 1932 yılında doğmuştur. Ailenin ortanca çocuğu olan İsmail Ayvazoğlu henüz 3 yaşlarında iken babasını kaybetmiş, annesi ise 86 yaşına kadar yaşamıştır.

Askeri Okul Yılları ve Anıları

İsmail Ayvazoğlu, ilköğretim sürecini 5 yılda tamamladıktan sonra eğitim hayatına devam etmek istemiştir ancak Tavşanlı ilçesinde o dönemlerde eğitim veren sadece 1 ilkokul vardır. Ortaokula devam etmek isteyenler, mutlaka başka bir şehre taşınmak zorunda kalmışlardır. Maddi durumlarından dolayı başka bir şehirde ortaokulu okuma olanağına sahip olmayan Ayvazoğlu, geriye tek seçeneği olan askeri okullardan birinde okumaya karar vermiştir.

Gazimihal'in *Türk Askeri Müzikaları Tarihi* adlı kitabında; Askeri Mızıkacı Ortaokulu 1 Eylül 1939'da Cumhurbaşkanlığı Armoni Mızıkası binasında, dönemin savunma bakanı General Naci Tınaz'ın emri ve Askeri Liseler Müfettişliğinin yakın ilgisiyle açılmış olup, müzik öğretimi açısından sanat eğitiminin Cumhurbaşkanlığı Armoni Mızıkası şefliğince verildiği ve kültür derslerinin de yer aldığı, eğitim süresinin 4 yıl olduğu, 3 yılının müzik eğitimi ve buna ek olarak 10 aylık staj sonunda tümen bandolarına rütbeli eleman yetiştirildiği belirtilmektedir.

Okul yaşamı boyunca armoni derslerini Ahmet Adnan Saygun'dan alan Ayvazoğlu'nun bu derse özel bir ilgisi olmuştur. O dönemler bestecilerin eserlerine ulaşılması neredeyse olanaksızdır. Bu zorluklar içerisinde Ayvazoğlu, derslerinde yükümlü olmamasına rağmen kişisel isteği ile bulabildiği eserlerin armonilerini incelemiştir. Pyotr İlyiç Çaykovski, Ludwig van Beethoven gibi dahi bestecilerin eserlerinin armonilerini analiz edebilme fırsatı bulmuştur.

Ayvazoğlu astsubay rütbesiyle, 3 yıllık eğitim, 10 aylık staj devresi ve sonrasında lise derslerini gördüğü 10 aylık uygulama sınıfını geçerek alanındaki başarısından dolayı 1947 yılında birincilikle mezun olmuştur. Askeri Mızıkacı Ortaokulu 1944 yılında ilk mezunlarını vermiştir. İsmail Ayvazoğlu, Askeri Mızıkacı Ortaokulunun 4. kuşak mezunları arasındadır. Ordu bandolarına çalgı elemanı yetiştiren Askeri Mızıkacı Ortaokulu'nun bu eğitim sürecini tamamlayan mezunlar, kura yöntemiyle bandolara atanarak mesleki hayatlarına başlamışlardır. Okulun sonradan doğan lise kısmı ihtiyacı ise 1949 yılında Askeri Mızıkacı Meslek Okulu'nun açılması kararıyla karşılanmıştır.

Görsel 1. Askeri Mızıkacı Ortaokulu Flüt Sınıfı, İsmail Ayvazoğlu (Sağda), 1943

(İsmail Ayvazoğlu'nun Kişisel Arşivinden Alınmıştır).

Jandarma Bandosu ve Cumhurbaşkanlığı Armoni Mızıkası Görevi

İsmail Ayvazoğlu'nun Askeri Mızıklar Ortaokulu'nun staj devresinde bulunduğu ve ilk atandığı kurum olan Jandarma Bandosu'nun tarihine bakıldığında bu kurumun Osmanlı'dan Cumhuriyet dönemine aktarıldığını görmekteyiz. Bando Şefliği konusundaki eksiklik, mesleğinde yetkin olan yabancı müzik insanlarına görev verilmesi şeklinde giderilerek nitelikli bir yapı oluşturulması sağlanmıştır. Bu anlamda Osmanlı ve Cumhuriyet dönemlerinde askeri müzik yapılanmasına başından itibaren bir hayli önem ve değer verildiği görülmektedir.

“Jandarma teşkilatında Bando, Osmanlı İmparatorluğu'na dayanmaktadır. Çünkü 1906 yılında Deniz Kuvvetlerinde Ertuğrul Mızıkası şefliğine getirilen Paul Lange tarafından haftanın belirli günlerinde İstanbul Yıldız'daki Jandarma Bandosu'nu çalıştırdığı anlaşılmaktadır” (Arman, 1958: 7-231; akt. Yılmaz, 1996: 17). “Yeniden yapılandırılan Bahriye mızıklarının şeflerinden Mustafa Çayıroğlu, 1932 yılında Jandarma Umum Kumandanlığı Bandosu'nun şefliğine atanmıştır. 1906 ve 1932 yılları arasında Jandarma Bandosu'nun tarihçesiyle ilgili bir kaynağa rastlanmadığından, 1932 yılı bandonun resmî kuruluş tarihi olarak kabul edilmektedir” (Çağlak & Filiz, 2018: 46).

Ayvazoğlu, Askeri Mızık Ortaokulu mezuniyetinin ardından kura yöntemi ile Ankara'da bulunan Jandarma Bandosu'na atanmıştır. Staj devresinde görev aldığı bu bandoya atandığını öğrenen Ayvazoğlu bu durumdan çok hoşnut kalmıştır. Ayvazoğlu, Ankara'da kalmasının mesleki açıdan onu geliştireceğini ve müzik ile iç içe kalmaya devam edeceğini düşünmüştür. Jandarma bandosu bünyesinde o dönemde Ayvazoğlu'yla beraber 16 kadrolu eleman vardır. Bandonun diğer çalışanları ise askere gelenler arasından seçilmiş, 6 ay kurs verilerek yetiştirilmiş erlerden oluşturulmuştur. Bandonun o zamanki şefi, müziğe ve müzisyene çok kıymet vermiş, bandonun gelişmesi için elinden geleni yapmıştır. Bando içinde her kadrolu elemanın bir er çırağı olmasına rağmen flüte pek ilgi duyulmadığından, Ayvazoğlu'nun bir er çırağı olmamıştır. Bando şefi bir gün Ayvazoğlu'nu yanına çağırıp kimsenin çalmasını bilmediği depoda duran akordeonu çalmasını emretmiştir. Bu emri seve seve yerine getiren Ayvazoğlu, kısa bir süre içerisinde akordeonu çalmayı kendi çabaları ile öğrenmiştir. Askeri balolar ve askeriyeye bağlı çalışanların düğünlerinde akordeon çalmakla görevlendirilen Ayvazoğlu, nadir de olsa bu görevlendirmelerden ek gelir de

sağlamıştır. Zaten az olan maaşının bir kısmını Tavşanlı'daki annesi ve kız kardeşlerine diğer kısmını ise kendi ailesi için ev giderlerine harcayan Ayvazoğlu, geçim zorluğu nedeniyle ek gelir elde etmekten çok hoşnut kalmıştır. Ayvazoğlu'nun sıklıkla akordeon çalıyor olması, ekonomik anlamda katkılarının yanı sıra kendini bu çalgıda daha da geliştirmesine olanak sağlamıştır.

Ayvazoğlu'nun öğrenci olduğu yıllarda, Armoni Mızıkası Ortaokulu'nun orta katında Cumhurbaşkanlığı Armoni Mızıkası'nın çalışma alanı bulunmaktaydı. Ortaokulun müzik derslerine, Cumhurbaşkanlığı Armoni Mızıkasındaki öğretmenler katkıda bulunmaktalardı. Cumhurbaşkanlığı Armoni Mızıkası, haftanın 2 günü radyoda konser düzenleyip, salı ve cuma günlerinde ise Çankaya'daki Cumhurbaşkanlığı köşkünde konser vermekteydiler.

"Cumhurbaşkanlığı Armoni Muzikası, sabahtan öğleye kadar konserlerde çalacakları eserleri prova yaparlardı. Okulda öğrenci olduğum zamanlarda, fırsat buldukça bahçeye çıkar onların provalarını dinlerdim. Hayran olurdum. Benim statü gereği böyle bir toplulukta çalmam imkansızdı. Fakat ben içimden "böyle bir toplulukta çalamazsam gözlerim açık gider" derdim. Bana göre, hakikaten bugün dahi o kalitede bir topluluk hala yok. Belki vardır ama, ben rastlamadım" (İsmail Ayvazoğlu, Özel Görüşme, 2021).

Cumhurbaşkanlığı Armoni Mızıkası üyelerinin tamamı subay rütbeli askerlerden oluşmaktadır. Astsubay rütbesi ile çok sevdiği bu toplulukla çalabilme fırsatını elde eden Ayvazoğlu, kendini tıpkı bir rüyada gibi hissetmiştir. Ayvazoğlu'nun Jandarma bandosundaki görevi devam ederken, aynı zamanda Cumhurbaşkanlığı Armoni Mızıkasında da görev alması 8 ay boyunca devam etmiştir.

"Osmanlı İmparatoru II. Mahmut, Türk Askeri Muzikacılığını devrin ileri ülkelerindeki standartlara göre örgütlenmek üzere, 1826 yılında Muzika-i Hümayunu kurdurmuştur. Bandonun şefliğine sırasıyla Mösyö Manquel ve Donizetti getirilmiştir. O dönemde Türkiye'de *hamparsum* nota yazısı kullanılmaktadır. Bu nedenle Donizetti öğrencilerine öncelikle batı notası öğretmekle işe başlamış, 6 ay içinde bando takımını padişahın

huzurunda ilk konserini verebilecek duruma getirmiştir” (Aydoğdu, 2004: 35).

Cumhuriyetin kurulmasından sonra Atatürk’ün yeni kültür politikaları ile *Muzika-i Humayun* 1924’te İstanbul’dan Ankara’ya getirilmiş ve *Riyaset-i Cumhur Musiki Heyeti* adını almıştır. Ahmet Say’ın *Müzik Tarihi* (Say, 2006: 514) adlı kitabında değindiği gibi bu kurum 1933’te köklü bir değişiklikten geçerek orkestra ve bando ayrılmış, orkestra Millî Eğitim Bakanlığına bağlanarak ismi ilk önce *Cumhurbaşkanlığı Filarmonik Orkestrası*, 1957’de ise *Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası* adını almıştır. Bando ise *Cumhurbaşkanlığı Armoni Mızıkası* adıyla önce Veli Kanık ardından İhsan Küncer yönetiminde çalışmalarını sürdürmüştür.

“Armoni muzikasındaki hemen hemen bütün askerler Muzika-i Humayun’dan, yani Padişahın muzikasından gelmişlerdi. Hepsi ufak yaşta çalgı çalmaya başlamış kabiliyetli ve adeta birer virtüöz gibi çalgılarına hâkim insanlardı. Solo klarinetçi Rauf Bey vardı, o klarinet çalarken klarinet ondan adeta korkuyor ve onun istediklerini harfiyen yerine getiriyordu. Böyle sazını yenmiş birçok sanatçı tanıdım. Tenor çalan bir Şerif Bey vardı. İtalya’da verdikleri bir konserde, dinleyenleri mest etmiş. Trompette Cemal Cimcoz Bey, baritonda Ahmet bey, Trombonda Çelebon bey hepsi de sazlarında isim yapmış insanlardı. Şef İhsan Küncer, nadir görülen hocalardan birisiydi. Hem çaldırıyor hem de öğretiyordu. O devirde Armoni Muzikası dünyadaki en iyi topluluklardan birisiydi. Schuman, “kötü orkestra yoktur, kötü şef vardır” demiş. Bu söz her zaman kendini ispatlamıştır. İhsan Küncer emekli olduktan sonra topluluk şekil değiştirdi, ad değiştirdi, daha iyi kadrolar ve daha iyi imkanlar sağlandı ama, bana göre sanat seviyesi bakımından o zamanki durumunu muhafaza edemedi” (İsmail Ayvazoğlu, Özel Görüşme, 2021).

Ayvazoğlu, Cumhurbaşkanlığı Armoni Mızıkasındaki görevi boyunca flüt ve genellikle pikolo çalmıştır. Görevinin 2. haftasındaki provasında, radyo programında çalmak üzere Ayvazoğlu’nun önüne *Fil ile Sivrisinek* adlı bir eser konulmuştur. Eser do pikolo için yazılmıştır ancak Ayvazoğlu’nun elindeki pikolo ise re bemol pikolodur. Ayvazoğlu, provaya başladıklarında önündeki eserin fagot

ve pikolo için yazılmış solo eser olduğunu anlamıştır. Eser bittiğinde şef,

“- *Bizim re bemol partimiz var mıymış?*” diye sormuştur. Ayvazoğlu’nun yanındaki flütist arkadaşı ise,

“- *Arkadaş transpoze ederek çalıyor.*” demiştir. Herkes suspus olmuş, şef ise gönülden Ayvazoğlu’nu tebrik etmiştir. Kolay kolay kimseye aferin demeyen şeften aldığı tebrik Ayvazoğlu’nu çok mutlu etmiştir. Ayvazoğlu, 7 anahtarı da rahatlıkla okuyabilen, transpoze çalma yeteneği oldukça üstün olan bir müzisyendir. O yıllarda Armoni Mızıkasının doğu hizmeti bulunmamaktaydı. Ancak Ayvazoğlu henüz görevinin ilk yıllarında iken Armoni Mızıkasından, kendisinin de içinde bulunduğu 8 kişi ile doğu hizmeti için hazırlık emri haberini almıştır. Hizmetin her yerde hizmet olduğunu düşünen Ayvazoğlu, doğuda bando bölüklerine genellikle inşaat veya buna benzer işler verildiği, bandonun ikinci planda tutulduğu duyularını almış ve çok üzülmüştür. Şef İhsan Küncer de bu duruma çok üzülmüş ve konuya çözüm bulmak amacıyla durumu, o zamanki Cumhurbaşkanı İsmet İnönü’ye aktarmış ve atama durdurulmuştur.

Ayvazoğlu, Cumhurbaşkanlığı Armoni Mızıkası’nda 10 yıl görev yapmış ve bu süre zarfında 5 defa başka yerlere atama emri almıştır. İlk atamasını Cumhurbaşkanı İsmet İnönü, sonraki atamalarını ise Cumhurbaşkanı Celal Bayar durdurmuştur. Celal Bayar’ın Cumhurbaşkanlığı döneminde; 1953 yılında Atatürk’ün naaşının Etnoğrafya Müzesi’nden Anıtkabir’e taşındığı törende yer alan Ayvazoğlu, Cumhurbaşkanlığı Armoni Mızıkası bünyesinde görevli olmasını “hayatımın en onurlu günü” şeklinde tanımlayarak hüzünlenmiş ve gözyaşlarını tutamamıştır.

**Görsel 2. 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı Kutlama Töreni,
İsmail Ayyazoğlu Cumhurbaşkanlığı Armoni Mızıkasında İken,
Ankara Hipodrom, 1953**

(İsmail Ayyazoğlu'nun kişisel arşivinden alınmıştır).

**Görsel 3. Cumhurbaşkanlığı Armoni Mızıkasının Çankaya
Köşkü Bahçesi Açık Hava Konseri, Sol Baştan Üçüncü İsmail
Ayyazoğlu, 1957.**

(İsmail Ayyazoğlu'nun kişisel arşivinden alınmıştır).

Öğretmenlik Yılları

İsmail Ayvazoğlu'nun Cumhurbaşkanlığı Armoni Mızıkasındaki görevi devam ederken, mesleki başarısından dolayı kendi okuduğu ve mezun olduğu okulda öğretmenlik yapması istenmiştir. Ayvazoğlu'nun mezun olduğu Askeri Mızıklar Ortaokulu'na gereksinim doğrultusunda ek olarak, 1949 yılında açılan Askeri Mızık Meslek Okulu'nda tam 19 yıl flüt öğretmenliği yapmıştır.

“Askeri Muzika Meslek Okulu, yalnız muzika öğretmenleri yetiştirmekle kalmayıp, Armoni Muzikasının ihtiyacı olan icracı müzisyenleri de yetiştirmektedir. Bu bakımdan okulun hizmeti ayrıca önemli telakki edilmektedir. Bilindiği üzere askeri muzika öğretmenleriyle Armoni Muzikasının icracı öğretmenleri rütbe ve sıfat bakımından aynı hakkı haiz ordu mensuplarıdır” (Gazimihal, 2019:170).

Statü dışında ataması gerçekleşen ve Cumhurbaşkanlığı Armoni Mızıkası'nda astsubay rütbesi ile göreve devam eden Ayvazoğlu, bu nedenle Askeri Mızık Meslek Okulu'nda ücret almadan gönüllü olarak görev yapmıştır. Ancak Ayvazoğlu, üstün nitelikli öğrenci yetiştirdiği için 1957 yılında *moral mükafatı* adı verilen bir ücret ile ödüllendirilmiş ve sonrasında ek ücret olarak öğretmenlik yapmaya devam etmiştir. Ayvazoğlu, Askeri Mızık Meslek Okulunda ki 19 yıllık öğretmenlik görevinin sonrasında ise şimdiki Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Bölümü'nde 4 yıl flüt öğretmenliği yapmıştır. “Benim bütün idealim iyi bir öğretmen olmaktı. Kendime, öğretmen olunca hiçbir öğrencimi incitmeme sözünü vermiştim. Öyle de oldu. Bunun karşılığında çok iyi öğrenciler yetiştirdim” (İsmail Ayvazoğlu, Özel Görüşme, 2021).

“Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün talimatı ile 1926 yılında temelleri atılan Gazi Üniversitesi, *Orta Muallim Mektebi ve Terbiye Enstitüsü* adıyla açılmıştır. İsmi 1929 yılında *Gazi Orta Muallim Mektebi ve Terbiye Enstitüsü* olarak değiştirilmiş, 1976 yılında *Gazi Eğitim Enstitüsü* adını almış, 1982 yılında da *Gazi Üniversitesi* kimliğine kavuşmuştur” (<https://gazi.edu.tr/gazi-universitesi/view/page/169255/gazi-universitesi-tarihi>, 17/11/21).

İsmail Ayvazoğlu, Askeri Mızık Meslek Okulu ve Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesindeki görevlerinin yanı sıra Cumhurbaşkanlığı Armoni Mızıkası görevindeyken 3. atama emrini

aldığı sıralarda Çankaya Köşkündeki çocuklara mandolin ve blok flüt dersleri vererek öğretmenlik de yapmıştır.

Ankara Devlet Opera ve Balesi Yılları

Devlet Tiyatroları bünyesinde kurulan Ankara Devlet Opera ve Balesi ilk yıllarında kendi özel orkestrasını henüz oluşturamadığından Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası ile ortak çalışmışlardır.

“Tiyatro, opera ve bale sanat dallarını bünyesinde bulunduran Devlet Tiyatroları 1949 yılında 5441 sayılı yasayla kurulmuş ve Devlet Opera ve Balesi 1970 yılına kadar Devlet Tiyatroları teşkilatında bir bölüm olarak yer almış ve 1958 yılına kadar aynı yönetim altında idare edilmiştir. 1970 yılında Devlet Opera ve Balesi *Kuruluş Kanunu* gereğince Kültür ve Turizm Bakanlığı'na *Bağlı Kuruluş* olarak atfedilmiş ve *Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğü* adını almıştır” (Ankara, 2010, <https://www.operabale.gov.tr/tr-tr/kurumsal/genel-mudurluk/Sayfalar/Tarihce.aspx> , 27/08/21).

Orkestranın temel görevi opera eseri çalmak olmadığından, yöneticiler çoğunlukla sanatçı bulma sıkıntısıyla karşılaşmış ve opera orkestrasının tamamlanması için çıkar yol aramışlardır. Bu nedenle orkestra için sanatçı alımı yapacaklarını duyurmuşlardır. İsmail Ayvazoğlu'nun bir arkadaşı, eşinin de operada mezzosoprano olması nedeniyle orkestraya sanatçı alımı yapılacağını Ayvazoğlu'na duyurmuştur.

Zorunlu görev süresini tamamlamış olan İsmail Ayvazoğlu, sınavın hemen ertesi günü Cumhurbaşkanlığı Armoni Mızıkası'na giderek istifa dilekçesini vermiştir. Armoni Mızıkasından istifa ile ayrılmak isteyen ilk kişi Ayvazoğlu olması nedeniyle, çevresindeki çalışma arkadaşları merakla bu durumun nedenini sormuşlardır. Ayvazoğlu, Şef İhsan Künc'er'in durumu öğrenip operaya girmesine engel olacağı korkusunu yaşadığı için kimseye bir şey anlatmak istememiştir. Aynı gün operadan gelen haberle, Ayvazoğlu'nun *Verdi Aida Operası*'nın o akşamki temsilinde görev alması istenmiştir. Hiç prova yapmadan 3 saatlik bir eserde hata yapabileceğinden çekinip heyecanlanan Ayvazoğlu, ilk defa operada yer almasına rağmen hatasız bir şekilde çalma başarısı göstererek mutlu bir şekilde evine

dönmüştür. Ayvazoğlu, ertesi gün *Faust Operası*'nın provasında pikolo flütçü olarak distribüsyonda adını görmüştür. “Eserin bale kısmı, flüt ve pikolo flüt için çok gösterişlidir. Diğer arkadaşlar birbirlerine dayanarak, bazen de tökezleyerek çalmaya çalışıyorlardı. Ulvi bey yapılan hatalara rağmen durdurmuyordu. Ben sanki daha önceden prova yapmış gibi hatasız çalışıyordum. Parti bitti. Ulvi Bey, birçok hata olmasına rağmen neden durdurmadı diye merak etmişim. Kendisi ve orkestra arkadaşlarımın beni dinlemeleri için çalışmayı durdurmadığını sonradan öğrendim. Eserin sonunda orkestra arkadaşlarım beni ayağa kalkarak alkışladılar. Ben bu duruma yabancıydım. Çünkü Armoni Muzikası elamanları asker olduğu için, alkış olmaz ve işler hep disiplin içinde yürürdü. Bu duruma çok şaşırılmışım” (İsmail Ayvazoğlu, Özel Görüşme, 2021).

Askerlikten istifa etmesine rağmen, istifa dilekçesinin yanıtı gelene kadar görevine devam etmesi gereken Ayvazoğlu bir süre sabahları Armoni Mızıkasında, öğleden sonra ise opera orkestrası ile prova yapmıştır. Bu düzende geçen 20 günün sonrasında Cumhurbaşkanlığı Armoni Mızıkası Şefi İhsan Küñcer, Ayvazoğlu'nun opera orkestrasının sınavını kazandığını öğrenmiş ve bu duruma çok sinirlenmiştir. İhsan Küñcer, Çankaya Köşkü'ne durumla ilgili bir yazı göndermiş, bu bağlamda Ayvazoğlu'nun istifa ile ayrılmasına engel olunmasını istemiştir. Bu durumu öğrenen Ayvazoğlu, operadaki görevini riske atmamak için hemen operaya giderek sözleşme imzalamıştır. Maaş zamanı her iki kurumun görevini yerine getiren Ayvazoğlu'na bu nedenle çift maaş ödenmiştir. Bu durumu istemeyen Ayvazoğlu yapacağı bir şey olmadığını anlayınca Armoni Mızıkasından aldığı maaş ile pasta alarak çay eşliğinde mızıkadaki görev arkadaşlarıyla bir vedalaşma günü geçirmiştir. Sonuçta istifa dilekçesinin kabul edilmesiyle Ayvazoğlu'nu şef İhsan Küñcer odasına davet etmiş ve ona söylediği övücü sözlerle gönlünü almıştır.

İsmail Ayvazoğlu 1958 yılında Cumhurbaşkanlığı Armoni Mızıkasından istifa ederek ayrılıp, Ankara Devlet Opera ve Balesi'nde çalışmaya başlamıştır. Bu kurumda çalıştığı yıllar içerisinde TRT Radyosundaki konser çalışmalarını da sürdürmeye devam etmiştir. Ayvazoğlu Ankara Devlet Opera ve Balesi'nde 1982 yılına kadar 24 yıl çalışmıştır.

**Görsel 4. Ankara Devlet Opera ve Balesi Orkestrası, 1960.
(İsmail Ayvazoğlu'nun kişisel arşivinden alınmıştır).**

İzmir Devlet Opera ve Balesi Yılları

İsmail Ayvazoğlu, 1982 yılının yaz aylarında İzmir’de opera kurulacağı haberini duymuştur. İzmir Devlet Opera ve Balesi’ne kurucu müdür olarak atanan tenor Necdet Aydın, Ayvazoğlu’nun aile dostu olması yanında kızına da uzun süre flüt dersleri vermiştir. Necdet Aydın, Ayvazoğlu’na İzmir’de birlikte çalışmayı teklif etmiştir. Ayvazoğlu Ankara’ya çok alıştığından bu kararı vermekte çok zorlansa da sonuçta bu teklife olumlu yanıt vermiştir. Böylece İsmail Ayvazoğlu 1982 yılında İzmir Devlet Opera ve Balesi’nin kuruluşundan itibaren sanat hayatına İzmir’de devam etmiştir.

“1980 yılında Kültür Bakanlığı tarafından kiralanarak, operaya uygun bir biçimde restore edilen Elhamra; İzmir Devlet Opera ve Balesi’ne verilmiştir. Yapılan atamalar ve çalışmalar sonucu İzmir Devlet Opera ve Balesi 21 Ekim 1982 günü yerleşik kadrosuyla sahnelediği *Çeşmebaşı Balesi* ve *Meddah Opera* ile sanat yaşamına merhaba demiştir. Verdiği selama çok sıcak bir karşılık alan kurum çalışanları, yeni hazırlıklara girişerek, kentin sanatına yeni bir boyut getirmişlerdir” (19 Mayıs 2010). https://web.archive.org/web/20100519053844/http://www.izdob.gov.tr/tr_tarihce.asp, Erişim tarihi : (6 Ekim 2021).

Ayvazoğlu, İzmir Devlet Opera ve Balesi'ne atandığı ilk zamanlar kurumda Necdet Aydın, kendisi ve oğlu ile beraber 6 kişi vardır. Kurum uzun yıllar sanatçı yetersizliği ile uğraş vermiş ve bu nedenle gereksinimlere göre, kendi aralarında kurum içi görev dağılımları yapmışlardır. Ayvazoğlu'na müdür yardımcılığı görevi verilmiştir. Bununla birlikte orkestra içi sanatçı eksikliğinin giderilmesi konusunda çalışmalar yapmış olup ayrıca operaya kadrolu alınan ve nota bilmeyen müzisyenlerin sanat eğitimleriyle de ilgilenmiştir. 1982 yılında İzmir Operasına genel müzik direktörü olarak getirilen Walter Strauss korrepetitörlük, koro ve orkestra şefliği yapmıştır. Ancak orkestra işleri konusunda, orkestracı olması nedeniyle yine İsmail Ayvazoğlu ilgilenmek durumunda kalmıştır.

“İzmir Devlet Opera ve Balesinin ilk dönemlerinde orkestraya müzisyen bulmak benim görevimdi. İzmir Devlet Senfoni Orkestrası ile anlaşıyorduk. Müzisyen yok denecek kadar azdı. Konservatuvar mezunlarını sınavsız alıyorduk. Ancak yeterli olmuyordu. Ordu bandolarının komutanlarından rica ile takviye eleman alıyorduk. Kimi zaman ise eğlence sektöründe çalışan müzisyenlerden seçip orkestraya dahil ediyorduk. İzmir Devlet Opera ve Balesi kuruluşunda hiç adım geçmedi ancak neredeyse 3-4 seneye yakın bu şekilde çabaladım. Çok müzisyen aradık ve orkestrayı yavaşça kurduk” (İsmail Ayvazoğlu, Özel Görüşme, 2021).

İsmail Ayvazoğlu, İzmir Devlet Opera ve Balesinden yaş sınırını doldurması nedeniyle 1994 yılında, 65 yaşında emekli olmasına rağmen 70 yaşına kadar 5 yıl boyunca sözleşmeli olarak görevine devam etmiştir.

Eserleri

Aşağıdaki tabloda İsmail Ayvazoğlu'nun eserleri, türleri ve bestelenme yıllarıyla birlikte yer almaktadır. Tabloda gösterilen eserlerin listesi önceki herhangi bir çalışmadan değil, İsmail Ayvazoğlu'nun doğrudan kendisinden alınarak ve onun gözetiminde derlenmiştir. Tabloda farklı türlerden 56 eser yer almaktadır.

Tablo 1. İsmail Ayvazoğlu'nun Eserleri, Bestelenme Yılı, Eser Türü Bilgi Tablosu

Eser Adı	Bestelenme Yılı	Eser Türü
Buğday Tarlası	2009	Senfonik Şiir
Orkestra İçin Süit No.1	1985	Süit
Tavşanlı Senfoni	1995	Senfoni
Koşma	1995	Rapsodi
Tavşanlı Rapsodi	1995	Rapsodi
Fa Majör Pikolo Flüt Konçertosu	1974	Konçerto
Arp Konçertosu	1986	Konçerto
Keman Konçertosu	2005	Konçerto
Klarinet Konçertosu	2006	Konçerto
Tavşanlı Ezgileri	1981	Orkestra Eseri, Yaylı Orkestra
Kafkas Dansı	1973	Solo Eser, Yaylı Orkestra ve Flüt Solo
Oryantal Bolero	1991	Solo Eser, Orkestra ve Flüt Solo
Viyolonsel Solo ve Piyano	1983	Solo Eser, Viyolonsel Solo ve Piyano
Flüt ve Arp	1980	Solo Eser, Orkestra ve Flüt-Arp Solo

Bolero	1974	Solo Eser, Yaylı Orkestra ve Pikolo Flüt Solo
İki Flüt Piyano için Sonat	1996	Oda Müziği Eseri, İki Flüt ve Piyano
Piyanolu Trio No.1	1998	Oda Müziği Eseri, Flüt, Klarinet, Piyano
Piyanolu Trio No.2	1998	Oda Müziği Eseri, Flüt, Keman, Piyano
Piyanolu Trio No.3	1988	Oda Müziği Eseri, Flüt, Viyolonsel, Piyano
Yaylılar için Kuartet	2004	Oda Müziği Eseri, İki Keman, Viyola, Viyolonsel
Dallarda İki Ceviz	2011	Oda Müziği Eseri, Piyanolu Kuartet, Flüt, Klarinet, Bağlama, Piyano
Benim Ruhum Esmerim	1956	Oda Müziği Eseri, Kürdilihicazkâr Curcuna, Flüt, Klarinet, Tenor, Piyano
Yaprağın Altında Üzüm Var	2011	Oda Müziği Eseri, Piyanolu Kentet, Flüt, Klarinet, Bağlama, Tenor, Piyano
Nefesliler için Fa Majör Kentet	1984	Oda Müziği Eseri, Flüt, Obua, Klarinet, Fagot, Korno
Tavşanlı Türküsü	2003	Oda Müziği Eseri, Soprano, Flüt, Piyano
Bozlak	1995	Şan Eseri, Tenor ve Orkestra
Domaniç Türküsü	1985	Şan Eseri, Tenor ve Orkestra
Eskişehir Türküsü	1985	Şan Eseri, Soprano ve

		Orkestra
Hem Okudum Halk Türküsü	1985	Şan Eseri, Soprano ve Orkestra
İki Dalda Bir Ceviz	2001	Şan Eseri, Soprano ve Orkestra
Yağsın Yağmur	1985	Şan Eseri, Tenor ve Orkestra
Yârim Gurbete Gitti	1985	Şan Eseri, Tenor ve Orkestra
Yeter Artık Yeter	1985	Şan Eseri, Kürdilihicazkâr Düyek, Tenor
Dua Ediyorum	2010	Şan Eseri, Tenor ve Piyano
İmece Türküsü	1985	Şan Eseri, Soprano ve Piyano
Kalbim Harabedir	1956	Şan Eseri, Düyek Usulü, Soprano ve Piyano
Dallarda Kırmızı Kiraz	1985	Şan Eseri, Tenor ve Orkestra
Gelip Karşımda Durdun	1985	Şan Eseri, Tenor ve Orkestra
Tavşanlı Ezgileri	1982	Düzenleme, Yaylı Orkestra
Oryantal Bolero	1991	Düzenleme, Yaylı Orkestra, Flüt Solo
Oryantal Bolero	1991	Düzenleme, Piyano ve Flüt Solo
Oryantal Bolero	1991	Düzenleme, Yaylı Orkestra, Timpani, Flüt Solo
Kafkas Dansı	1975	Düzenleme, Piyano ve Flüt Solo

Yârim Gurbete Gitti	1986	Düzenleme, Tenor ve Piyano
Benim Ruhum Esmerim	1956	Düzenleme, Tenor ve Piyano
Benim Ruhum Esmerim	1957	Düzenleme, Soprano, Bariton, Flüt, Piyano
Hem Okudum Halk Türküsü	1985	Düzenleme, Basbariton ve Piyano
Hem Okudum Halk Türküsü	1986	Düzenleme, Soprano, Flüt, Piyano
İki Dalda Bir Ceviz	2002	Düzenleme, Soprano, Flüt, Piyano
Eskişehir Türküsü	1987	Düzenleme, Soprano, Flüt, Piyano
Bozlak	1996	Düzenleme, Tenor, Flüt, Piyano
Domaniç Türküsü	1986	Düzenleme, Tenor, Flüt, Piyano
İmece Türküsü	1986	Düzenleme, Soprano, Flüt, Piyano
Yağsın Yağmur	1986	Düzenleme, Tenor, Flüt, Piyano
Dallarda Kırmızı Kiraz	1986	Düzenleme, Tenor, Flüt, Piyano
Balıklı Havuz Balıklı Havuz Bölgeleri - Dede ve Deliler Dansı	1991	Bale Müziği

- Dede ve Prencesin Dansı		
- Dua		
- Pas De Deux Veda Dansı		
- Halay	1991	Bale Müziği
- Horon		
- Vals		
- Mazurka		
- Köçekler		
- Askere Gidenlerin Dansı		
- Harp Sahnesi		
- Ağıt		
- Final		

SONUÇ

Bu çalışmada besteci ve flüt sanatçısı İsmail Ayvazoğlu'nun yaşamı çerçevesinde Türk klasik müziğinin ve Türk askeri müziğinin serüveni de ele alınmış olup aynı zamanda gölgede kalmış önemli bir şahsiyetin gün ışığına çıkmasına aracılık edilmiştir. İsmail Ayvazoğlu hakkında bugüne kadar bir çalışma yapılmamış olmasının büyük bir eksiklik olduğu, bu çalışmadaki detaylardan net olarak anlaşılmaktadır.

İsmail Ayvazoğlu'nun Cumhuriyetimizin kuruluş ve gelişimine paralel zorluklar içerisinde bir yetenek olarak yitip gitmemiş olmasını ülkemiz açısından bir şans olarak değerlendirmekteyiz. Uygarlık ve çağdaşlık ülküsünün gerçekleşmesi, Ayvazoğlu ve benzeri her meslektan değerlerimizin son derece özverili, çalışkan ve yurtsever çabalarıyla ağır ağır gerçekleşecektir. İsmail Ayvazoğlu'nun Cumhuriyetimizin yetiştirdiği bir sanatçı olarak kültürümüze hizmet noktasındaki yeri ve önemine değindiğimiz bu çalışmanın, gölgede kaldığına inandığımız nice değerlerin de ortaya çıkarılmasına bir örnek olmasını diliyoruz.

Ayvazoğlu'nun çocukluğundan bugüne yaşamı, sanatını icra ettiği kurumlar ve bestecilik yönü ile araştırıldığı bu çalışmanın; hemen hemen birebir görüşmelerin esas alınması ile ortaya çıkmasını çok değerli bulmaktayız. Bu anlamda bundan sonra yapılacak ek çalışmalarda güvenli birinci el kaynak niteliği taşıyan bu çalışmaya ulaşacak araştırmacılara da büyük bir fırsat yaratmış olduğumuzu düşünmekteyiz.

Son olarak çok önemsemiğimiz bir dileğimizi burada yeniden dile getirme gereksinimi duyuyoruz. Türkiye'deki senfoni orkestraları, opera, bale ve korolarının repertuvar seçiminde çoğunlukla Türk bestecilerinin eserlerine yer verilmesi ve hatta bu eserlerin başka ülkelerde de değerlendirilmesine Devletimizin de öncülük ederek destek vermesini son derecede önemsemekteyiz. Ancak bu şekilde müzik kültürümüzün hızla gelişmesini ve ülkemizin yeni değerler kazanmasını, özellikle de bu değerlerimizin gölgede kalmamasını sağlamış olacağız.

KAYNAKÇA

- Aydoğdu, K. (2004). *Cumhuriyet Döneminde Askeri Müzik ve Gelişimi* Sempozyumu, Ankara: K.K. Basımevi.
- Çağlak,E. & Filiz, S. (2018) .“*Türk Devlet Geleneğinde Askeri Müzik ve Askeri Müzik Eğitimi*” Sahne ve Müzik Eğitimi- e-Araştırma Dergisi Sayı: 7 Sayfa:46
- Gazi Üniversitesi (2021). <https://gazi.edu.tr/gazi-universitesi/view/page/169255/gazi-universitesi-tarihi>, Erişim Tarihi: 17 Kasım 2021
- Gazimihal, M. R. (2019). *Türk Askeri Muzikaları Tarihi*, İstanbul: Doğu Kütüphanesi.
- Say, A. (2006). *Müzik Tarihi*, Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğü (2010), https://web.archive.org/web/20100519053844/http://www.izd.ob.gov.tr/tr_tarihce.asp, Erişim Tarihi: 06 Ekim 2021
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğü, Ankara (2010), <https://www.operabale.gov.tr/tr-tr/kurumsal/genel-mudurluk/Sayfalar/Tarihce.aspx>, Erişim Tarihi: 27 Ağustos 2021
- Türköz, E. (2004). *Cumhuriyet Döneminde Askeri Müzik ve Gelişimi* Sempozyumu, Ankara: K.K. Basımevi.
- Yılmaz, S.(1996).“*Türk Silahlı Kuvvetlerinde Jandarma Genel Komutanlığı Bantosu*” Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.